

บัณฑิต: [บัณฑิต] น.

ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา นักปราชญ์

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาซึ่งมี

ต. ชั้น ปริญญาตรี ปริญญาโท

ปริญญาเอก เรียกว่าบัณฑิต

ผู้มีความสามารถเป็นพิเศษโดย

กำเนิด เช่น คนนี้ ปณิธาน

ในทางศิลปกรรม

(ป. ส. ปณิธาน)

บัณฑิต ที่สังคมไทย ต้องการ

โดย

ภิกษุณีรุ่งเดือน นนุกาณานิ (สุวรรณ)

อารามภิกษุณี นิโรธาราม

๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗

บรรยายธรรม ณ ศูนย์ประสานนานาชาติเอ็มเพรส

โรงแรม ดี เอ็มเพรส เชียงใหม่

จัดโดย

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข เพื่อความเป็นบัณฑิตที่แท้จริง

คำถาม คำตอบ เหล่านี้จะช่วยให้ท่านได้รับประโยชน์มาก

ดังนั้น กรุณาอ่านอย่างพินิจ พิจารณา

และกรุณาอ่านหลายๆครั้ง

ถาม ทำไมต้องเป็น “บัณฑิต” ด้วยละ ?

ตอบ เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า...ได้ตรัสไว้ว่า

“ภัย(อันตราย , สิ่งที่น่ากลัว)” ไม่ว่าชนิดใดๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ล้วนเกิดจากคนพาล ไม่ได้เกิดจากบัณฑิต

“สิ่งอุปาทว(ความอัปรีัย, ภัยไร, ความลำบากยากแค้น)” ไม่ว่าชนิดใด ๆ

ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ล้วนเกิดจากคนพาล ไม่ได้เกิดจากบัณฑิต

“อุปสรรค(ความขัดข้อง)” ไม่ว่าชนิดใดๆ ที่เกิดขึ้นทั้งหมด

ล้วนเกิดจากคนพาล ไม่ได้เกิดจากบัณฑิต

ด้วยเหตุนี้ คนพาลจึงมีภัย มีอันตราย เฉพาะหน้า

แต่ บัณฑิต ไม่มีภัย ไม่มีอันตราย เฉพาะหน้า

คนพาลจึงมีสิ่งอุปาทว มี ความยาก ลำบาก เฉพาะหน้า

แต่ บัณฑิต ไม่มีสิ่งอุปาทว ไม่มี ความยาก ลำบาก เฉพาะหน้า

คนพาลจึงมี อุปสรรค มี ความขัดข้อง เฉพาะหน้า

แต่ บัณฑิต ไม่มี อุปสรรค ไม่มี ความขัดข้อง เฉพาะหน้า

ด้วยเหตุนี้แล

เราจึงศึกษาเพื่อความเป็น “บัณฑิต” เกิด

ถาม ไม่น่าเชื่อว่า!!คนพาลจะทำให้เกิดอันตราย เกิดความลำบาก ยากแค้น เกิดความขัดข้องไปหมด ได้มากมายถึงขนาดนั้นเชียวหรือ และถ้าภัย ถ้าสิ่งอุปาทว ถ้าอุปสรรคไม่เกิดจากบัณฑิต ก็แสดงว่า คำว่า “บัณฑิต” ไม่ได้มีความหมายตื้น ๆ เหมือนที่เราเคยรู้ ข้อความข้างต้นนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในพระสูตรใด? จำได้ไหม ?

ตอบ จำได้สิ..เพราะเป็นเรื่องสำคัญมาก ทำให้ได้รู้จักบัณฑิตตัวจริง หลักฐานมีอยู่ใน (ฉบับ มหามกุฏฯ มมร.) พุทธาตุกสูตร พระไตรปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ เล่มที่ ๒๒ ข้อที่ ๒๓๔(มหาจุฬาฯ เล่มที่๑๔)

ถาม บัณฑิต แปลว่าอะไร? ขอคำตอบสั้น ๆ ก่อนนะ

ตอบ บัณฑิต แปลว่า ผู้รู้ ผู้ฉลาด ผู้มีปัญญา

ถาม แล้ว ...บัณฑิต รู้อะไร ?

ตอบ ถ้าตอบให้ถูกต้องตามจริง ก็ต้องตอบว่า

บัณฑิตต้องเป็นผู้รู้เรื่อง“อริยสัจ ๔”...แต่ก็อาจจะทำให้คุณเครียด ถ้าจั้น ตอบแล้ว บัณฑิตก็ต้องเป็นผู้รู้ในวิถีทางดำเนินชีวิตให้ถึงความดับทุกข์อย่างถูกต้อง ชอบธรรม บาลีสั้น ๆ ว่า“สัมมาปฏิบัติ” คืออริยมรรคมีองค์ ๘ ใกล้เคียง

ถาม ดับทุกข์อะไร ?

ตอบ ดับทุกข์กาย ดับทุกข์ใจ

ดับทุกข์ภายใน ดับทุกข์ภายนอก (คือ ดับทุกข์ตน และผู้อื่น)

“ที่สุดแล้ว ... บัณฑิตไม่มีทุกข์เลย”

ถาม ผู้ที่เรียนจบ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ได้ชื่อว่า
เป็นบัณฑิตที่รู้การดำเนินชีวิตให้ถึงความดับทุกข์หรือไม่ ?

ตอบ ชาวโลกได้สมมติบัญญัติกันว่าเป็น“บัณฑิตทางโลก”
คือผู้รู้ ในความรู้ แบบชาวโลก ซึ่งถ้าหากมีความรู้เฉพาะในเรื่องการ
ทำมาหากินโดย ไม่ผิดกฎหมาย ก็ดับทุกข์ได้เพียงเรื่องปัจจัย ๔ เท่านั้น
แต่...ยังมีความทุกข์อีกมาก (ที่เขาอาจจะไม่รู้)
เพราะ...ถ้าเป็นผู้รู้ในทุกข์ รู้ในเหตุเกิดทุกข์ รู้ในความดับทุกข์
รู้ในข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือรู้แจ้งในอริยสัจ ๔
จึงจะเป็น “บัณฑิตทางธรรม”ตามที่พระพุทธเจ้าบัญญัติ

ถาม ขอทราบความหมายของบัณฑิตที่ละเอียดกว่านี้ได้ไหม ?

ตอบ ได้สิ..... บัณฑิตคือ...

๑. ผู้รู้ สิ่งที่เป็นประโยชน์ควรทำ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์
ไม่ควรทำ.....หรือรู้ในกุศล(ฉลาด) รู้ในอกุศล(ไม่ฉลาด)

๒. ผู้ฉลาด บัณฑิต คือผู้...

ฉลาดใน ธาตุ(ฉลาดในสิ่งที่ทรงสภาพเป็นอย่างนั้น ไม่ได้เป็นอัตตา)

ฉลาดใน อายตนะ(ฉลาดในสิ่งที่ป็นเหตุเกิดจิตและเจตสิก)

ฉลาดใน ปฏิจจสมุปบาท(ฉลาดในสิ่งที่เกิดร่วมกันและอาศัยกัน)

ฉลาดใน ความเป็นไปได้(ฐานะ)และความเป็นไปไม่ได้(อฐานะ)

(พหุธาตุกสูตร ม.อ.๒๒ /๒๓๔)

๓.ผู้มีปัญญา คือ เป็นผู้รู้ทั้งหมดในอริยสัจ ๔

ถาม โอ้ย! ยากจังเลย!! ขอเรื่องง่ายๆ ที่ชาวบ้านพอทำได้
พอจะเป็นบัณฑิตกับเขาบ้าง ได้ไหม ?

ตอบ ได้...ถ้าชาวบ้านศึกษาให้มีความรู้และปฏิบัติได้ในเรื่อง
กุศลกรรมบถ ๑๐ ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในเรื่อง ทิศ ๖
ก็จะเป็นชาวบ้านที่มีความสามารถในการ...ดับทุกข์กาย
ดับทุกข์ใจ ดับทุกข์ภายใน ดับทุกข์ภายนอกได้ดีทีเดียว

ถาม กุศลกรรมบถ ๑๐ คืออะไร?

ตอบ กุศลกรรมบถ ๑๐ คือ การดำเนินชีวิตด้วยความฉลาด คือ
ฉลาดทำ ฉลาดพูด ฉลาดคิด ทำให้เกิดผลเป็นสิ่งที่
น่าปรารถนา น่ายินดี น่าพอใจ ได้แก่ กายกรรมสุจริต ๓
วจีกรรมสุจริต ๔, มโนกรรมสุจริต ๓

ถาม พระพุทธองค์ได้ทรงสอนว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ มี
ความสำคัญมากมายแค่ไหน? เพราะคนทั่วไป จะเห็นว่า
กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นธรรมะที่ง่าย ๆ จำได้ง่าย
เป็นเรื่องพื้น ๆ ไม่ลึกซึ้งเท่าใดนัก

ตอบ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นสิ่งที่เลิศ ๆ อย่างคาดไม่ถึงจริง ๆ
ดูหลักฐานได้จาก พระไตรปิฎก อังคุดตรนิกาย ทสกนิบาต ใน
จตุตถปัณณาสก์ วรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ ม.ม ๓๘/๑๖๗-๑๘๗
ม.ม คือฉบับมหาหมกฏ เล่มที่ ๓๘ / ข้อที่ ๑๖๗ ถึง ๑๘๗ คือ...

๑. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่ดี(สาธุ)

๒. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมอันประเสริฐ(อริยธัมม)

๓. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมอันฉลาด (กุศลธมฺม)
๔. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่มีประโยชน์(อตฺถ)
๕. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่เป็นธรรม(อกุศลเป็นอธมฺม)
๖. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่ไม่มีอาสวะ (อนาสว)
๗. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่ไม่มีโทษ (อนวชฺช)
๘. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่ไม่เป็นเหตุให้เดือดร้อน(อตป
นีย)
๙. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน
๑๐. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่มีสุขเป็นกำไร(สุขุทรย)
๑๑. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น สิ่งที่มีสุขเป็นผล(สุขวิปาก)
๑๒. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น เป็นทางอันประเสริฐ(อริยมคฺค)
๑๓. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมที่เป็นทางสีขาว(สุกโก มคฺโค)
๑๔. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมของพระพุทธเจ้า (สทฺธมฺม)
๑๕. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมของผู้สงบ (สปปุริสธมฺม)
๑๖. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมที่ควรทำให้เกิด
(อุปฺปาเทตฺตพฺพธมฺม)
๑๗. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมที่ควรปฏิบัติ (อาเสวิตพฺพธมฺม)
๑๘. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมที่ควรภavana คือ ควรทำให้มี
ทำให้เกิดขึ้นเนื่อง ๆ (ภาเวตพฺพธมฺม)
๑๙. กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็น ธรรมที่ควรทำให้มาก (พหุสีกาตพฺพธมฺม)
๒๐. กุศลกรรมบถ ๑๐เป็น ธรรมที่ควรนึกถึงบ่อย ๆ (อนุสริตพฺพธมฺม)
๒๑. กุศลกรรมบถ ๑๐เป็น ธรรมที่ควรทำให้แจ้ง (สจฺฉิกาตพฺพธมฺม)

ถาม โอ้โฮ! ทำไม เราไม่เคยได้ฟัง ไม่เคยรู้อย่างนี้ มาก่อน?

ตอบ ก็เพราะเรื่องกุศลกรรมบถ ๑๐ ที่มีความเลิศๆ นี้ ช่อนอยู่ในพระไตรปิฎก ไม่ได้ถูกนำมาเปิดเผย คนส่วนใหญ่จึงไม่เห็นความสำคัญอย่างยิ่งยวดของกุศลกรรมบถ ๑๐

ถาม ถ้าอย่างนั้น..กุศลกรรมบถ ๑๐ ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ ขอดตอบเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ก่อนนะ ยังไม่ลงในรายละเอียด

๑. เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้
๓. เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม
๔. เจตนางดเว้นจากการพูดไม่จริง
๕. เจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๖. เจตนางดเว้นจากการพูดหยาบคาย
๗. เจตนางดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ
๘. ไม่มีความโลภเพ่งเล็งจะเอาของผู้อื่น
๙. ไม่มีความพยาบาทปองร้าย
๑๐. มีความเห็นถูกต้องชอบธรรม (สัมมาทิฐิ)

ถาม ความเห็นถูกต้องชอบธรรม(สัมมาทิฐิ)มีกี่อย่าง?

ตอบ มี ๒ อย่างคือ

๑. ความเห็นถูกต้องที่เป็นของชาวโลก(โลกียสัมมาทิฐิ)
เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลแก่ชีวิต
คือยังมีอาสวะ กิเลส พาเวียนว้ายตายเกิด

๒. ความเห็นถูก อันเห็นอโลก (โลกุตตรสัมมาทิฐิ)
อันประเสริฐ (อริยะ) ไม่มีอาสวะพาเวียนวายตายเกิดและ
เป็นองค์ธรรมสำคัญแห่งข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

ถาม โลภียสัมมาทิฐิ หรือ ความเห็นถูกที่เป็นของชาวโลก
เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลแก่ชีวิต ได้แก่อะไรบ้าง?

ตอบ คือความเห็นถูกต้องใน ๑๐ อย่างนี้คือ

๑. ทานที่ให้แล้ว มีผล (อตฺถิ ทินฺนํ)
๒. ยัญ (กุสโล) ที่บูชาแล้ว มีผล (อตฺถิ ยิฺญฺฐํ)
๓. การบวสฺรวงที่ทำแล้วมีผล (อตฺถิ หุตํ)
๔. ผลหรือวิบากของกรรมที่ทำดี ทำชั่วแล้วมีอยู่
(อตฺถิ สุกตทุกกุณฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก)
๕. โลกนี้มี (อตฺถิ อยํ โลโก)
๖. โลกอื่นมี (อตฺถิ ปโร โลโก)
๗. มารดามี (อตฺถิ มาตา)
๘. บิดามี (อตฺถิ ปิตา)
๙. สัตว์บุคคลที่ผุดเกิด (เช่น ผุดเกิดในนรก สวรรค์) มีอยู่
(อตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา)
๑๐. สมณะ (ผู้สงบบาป) พราหมณ์ (ผู้ลอยบาป) ทั้งหลาย
ผู้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงาม ปฏิบัติดีแล้ว ซึ่งประกาศ
โลกนี้ โลกหน้า ให้แจ่มแจ้งเพราะรู้อย่างด้วยตนเอง
ในโลกมีอยู่
(อตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฺปิณฺนา)

ถาม หมายความว่าชาวโลกปุถุชนทั่วไปต้องมีความเชื่อ ต้องมีความเห็นตรงกับ ๑๐ ข้อ อย่างเช่น ต้องเชื่อว่า ทำดีย่อมได้ผลดี ทำชั่วย่อมได้ผลชั่ว อย่างนั้นหรือ ?

ตอบ ความเชื่อในความจริงว่า ทำดีย่อมได้ผลดี ทำชั่วย่อมได้ผลชั่วนี้เป็นเรื่องใหญ่นะ เพราะบัณฑิตต้องฉลาด(กุศล)ใน ความเป็นไปได้ และ ความเป็นไปไม่ได้ (ฐานะ และ อฐานะ) รู้มัย ว่า...

ถ้าคิดชั่ว หรือ พุดชั่ว หรือ ทำชั่ว แล้วจะได้รับผลเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา น่ายินดี น่าพอใจนั้น เป็นไปไม่ได้เด็ดขาด (อฐานะ)

แต่ถ้าคิดชั่ว หรือ พุดชั่ว หรือ ทำชั่ว แล้วจะได้รับผลเป็นสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจนั้น เป็นไปได้ (ฐานะ)

ถ้าคิดดี หรือ พุดดี หรือ ทำดี แล้วจะได้รับผลเป็นสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่ายินดี ไม่น่าพอใจนั้น ก็เป็นไปไม่ได้เด็ดขาด(อฐานะ)

แต่ถ้าคิดดี หรือ พุดดี หรือ ทำดี แล้วจะได้รับผลเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา น่ายินดี น่าพอใจนั้น เป็นไปได้ (ฐานะ)

ถาม ถ้า ผู้ที่ไม่เห็นตามโลกียสัมมาทิฐิทั้ง ๑๐ ข้อนี้ หรือ ไม่เห็นตามเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ก็ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความเห็นผิด (มิจฉาทิฐิ) แล้วจะได้รับผลอย่างไรละ ?

ตอบ พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า...หากผู้ใดมีความเห็นผิด(มิจฉาทิฐิ) ก็จะมีที่ไปเกิด(คติ) อยู่ ๒ ที่เท่านั้น คือ เปรตจกาน กับ นรก

ถาม ฮ้า...!!! นักขนาดนั้นเชียรวี ?

ตอบ พระพุทธองค์ตรัสเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ถ้าไม่เชื่อก็ไปดูได้ที่ มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์เล่มที่ ๑๓ ข้อที่ ๘๗

คุณจะไม่เชื่อพระพุทธเจ้าก็ไม่เป็นไร แต่คุณควรศึกษาแล้ว ลองพิสูจน์ดูดีกว่า เพราะแม้เป็นปุถุชนเมื่อมีความเชื่อในโลกียสัมมาทิฐิทั้ง ๑๐ ข้อนี้ ก็เป็นเหตุให้ละชั่วทำได้ แต่ถ้าเชื่อความคิดภายในของตัวเองที่ยังไม่ชัดเจน ก็จะเป็นเหตุให้ทำดีบ้าง ชั่วบ้าง ชีวิตก็ลุ่มๆ ดอนๆ สับสนวุ่นวาย

ถาม อืม!..แล้ว..ความเห็นถูกแบบเหนือโลก(โลกุตตรสัมมาทิฐิ) ที่เป็นอริยะ ที่ไม่มีอาสวะ เป็นองค์แห่งมรรค คือ อะไร?

ตอบ สัมมาทิฐิแบบเหนือโลก(โลกุตตระ) ที่เป็นอริยะ คือ...

ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั้งหมดในอริยสัจ ๔ ได้แก่...

๑. รู้ รอบอย่างถ่องแท้ (ต้อง ปริญญา)ในทุกข์

๒. รู้ว่า ต้องละตัณหา ๓ เพราะตัณหาเป็นเหตุเกิดทุกข์ (ต้อง ปหาน)

๓. รู้ว่า ได้กระทำให้แจ้งความดับทุกข์แล้วว่า....

ความดับตัณหา ๓ โดยไม่เหลือ คือความดับทุกข์ (ต้อง สังขิกิริยา)

๔. รู้ว่า ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องบริบูรณ์ในอริยมรรคมีองค์ ๘ จึงจะได้สัมผัสความดับทุกข์ จึงจะเห็นแจ้งความดับทุกข์ (ต้อง ภาวนาอริยมรรค)

ถาม ทำไมความเห็นถูกกลายเป็นเรื่องของความรู้ในอริยสัจ ๔ ?

ตอบ อ้าว ก็ก่อนที่จะไป “เห็น(ทัสสนะ)” สิ่งใด ก็ต้อง “มีความรู้ทั่ว รู้ชัด(ปัญญา)” ในสิ่งนั้นก่อนว่าคืออะไร แล้วก็ไป “ตามดู(อนุปัสสนา วิปัสสนา)” สิ่งนั้น ตามที่ได้รู้มา จนเห็นสิ่งนั้นตามที่เรียนรู้อา จึงจะเรียกว่า เห็นถูกต้อง ใช่มั้ย?

ถาม เออ..ใช่ ฟังรู้นะเนี่ย...ถ้าต้องการเป็นบัณฑิตที่มีความเห็น ถูกต้องในอริยสัจ ๔ ก็ต้องเริ่มต้นด้วย การมีความรู้ในอริยสัจ๔ ถ้าอย่างนั้น ผู้ที่มีความเห็นถูก (สัมมาทิฐิ) แบบโลกุตตระ แบบเหนือโลก ก็ต้องเป็นบัณฑิตตัวจริงละสิ ! จริงมั๊ย ?

ตอบ ถูกต้อง เพราะผู้ที่มีสัมมาทิฐิแบบโลกุตตระ บริบูรณ์แล้ว ก็ จะส่งผลให้มีความคิดถูก ⇨ พุตถูก ⇨ ทำถูก ⇨ อาชีพถูก ⇨ เพียรถูก ⇨ สติถูก ⇨ สมาธิถูก ⇨ มีความรู้ถูก (สัมมาญาณะ) แล้วบัณฑิตตัวจริงก็ หลุดพ้นจากทุกข์อย่างถูกต้องชอบธรรม

ถาม แสดงว่ากุศลกรรมบถ ๑๐ ก็ รวมเอา ความรู้ในอริยสัจ ๔ ไว้ ในข้อสุดท้ายคือ เรื่องความเห็นถูกต้องชอบธรรม จริงมั๊ย?

ตอบ ใช่แล้ว แต่อย่าคิดว่าจะมีผู้คนมากมายที่สามารถปฏิบัติตาม กุศลกรรมบถ ๑๐ จนครบ๑๐ข้อ ได้โดยง่าย เพราะพระโสดาบัน เท่านั้นที่จะไม่พูดเท็จเด็ดขาด พระอนาคามีเท่านั้นที่จะไม่พูด ส่อเสียด ไม่พูดหยาบคายเด็ดขาด พระอรหันต์เท่านั้นที่จะ ไม่พูดเพ้อเจ้อเด็ดขาด..ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติตามกุศลกรรมบถ ๑๐ จนครบ๑๐ข้อ...จนกระทั่งมีโลกุตตรสัมมาทิฐิบริบูรณ์แล้ว จึงจะชื่อว่า ได้เป็นผู้ปฏิบัติครบในอริยมรรคมีองค์ ๘ ด้วย

ถาม ถ้าอย่างนั้นกุศลกรรมบถ ๑๐ จะต่างจากอริยมรรค ยังไง?

ตอบ อ้าว! คุณ ลืมไปแล้วว่าความเลิๆ ข้อที่ ๑๒ ของ

กุศลกรรมบถ ๑๐ คือ เป็นอริยมรรค (ย้อนดูหน้า 5 สิ)

แต่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ต่างจาก อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ

กุศลกรรมบถ ๑๐ นั้น เริ่มด้วย กุศลศีล

แล้วจึงทำให้เกิด ปัญญา สัมมาทิฐิ

พูดง่ายๆว่า กุศลศีล ช่วยชำระล้าง ให้ปัญญาบริสุทธิ์

ส่วนอริยมรรคมีองค์ ๘ นั้น เริ่มต้นด้วย สัมมาทิฐิ ก่อน

คือ มีความรู้ในอริยสัจ ๔ ที่บริบูรณ์ ก็จะส่งผลให้ ...

มีความคิดถูก ⇒ พูดถูก ⇒ ทำถูก ⇒ อาชีพถูก

อย่างนี้เรียกว่า ปัญญา ช่วยชำระล้าง ให้ศีลบริสุทธิ์

ซึ่งจะทำได้สำเร็จ ต้องมีความ เพียรที่ถูกต้องชอบธรรม

และต้องมี สติที่ถูกต้องชอบธรรม

⇒ ครั้นเมื่อมีอริยมรรค ๗ ข้อแรกเป็นเหตุ

ก็จะส่งผลให้เกิดสมาธิที่ ถูกต้องชอบธรรม (สัมมาสมาธิ)

⇒ จากนั้นจึงจะเกิดความรู้ที่ถูกต้องชอบธรรม (สัมมาญาณะ)

แล้วจึงจะหลุดพ้นจากทุกข์อย่างถูกต้องชอบธรรม

(ปัญญา ช่วยชำระล้าง ศีล)

ถาม แล้ว...กุศลศีล คือ อะไรล่ะ?

ตอบ กุศลศีล ก็คือ การรักษาศีลโดยไม่มีความโลภ ไม่มีความโกรธ

และรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ก็คือ ไม่มีความหลง นั้น อย่างนี้กว้างง่ายนะ

ถาม ช่วยพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ได้มั๊ยในเรื่อง ศีลและปัญญา ?

ตอบ ขอยกพระพุทธวจนะที่เล่ากันนะว่า

ปัญญา อันศีล ขำระล้า้งให้บริสุทธิ (กุศลกรรมบถ ๑๐)

ศีล อันปัญญา ขำระล้า้งให้บริสุทธิ (อริยมรรคมีองค์ ๘)

ปัญญา มีอยู่ในผู้มีศีล ศีล มีอยู่ในผู้มีปัญญา

ปัญญา เป็นของผู้มีศีล ศีล เป็นของผู้มีปัญญา

ผู้รู้กล่าวว่า ศีล และ ปัญญา เป็นยอดในโลก

เหมือนบุคคลล้างมือด้วยมือ ล้างเท้าด้วยเท้า

ถาม พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนว่าถ้ารู้แจ้งอริยสัจ ๔ เพียงข้อใด

ข้อหนึ่งก็ถือว่ารู้แจ้งอริยสัจที่เหลืออีก ๓ ข้อ จริงหรือไม่?

ตอบ จริง ดูหลักฐานในพระไตรปิฎก ฉบับมหาหมากุฎฯ สังยุตตนิกาย
สังจสังยุตต โกฏฐคามวรรค ควัมปติสูตร เล่มที่ ๓๑ ข้อที่ ๑๗๑๐

ถาม ถ้าอย่างนั้น ในตอนต้นการที่ท่านกล่าวว่า บัณฑิตต้องเป็น
ผู้รู้ในวิถีทางดำเนินชีวิตให้ถึงความดับทุกข์อย่างถูกต้อง ชอบธรรม
(คือรู้สัมมาปฏิบัติ = อริยมรรคมีองค์ ๘) ก็หมายความว่า เมื่อผู้ใดรู้แจ้ง
ว่าได้ภาวนาอย่างถูกต้อง ครบบริบูรณ์ ในอริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว ก็
จะเป็นผู้มีความรู้แจ้งในอริยสัจ ๔ ทั้งหมด คือ

ภาวนา อริยสัจข้อที่ ๔	ทำให้ เห็นแจ้ง อริยสัจข้อที่ ๓
ทำให้ ละ อริยสัจข้อที่ ๒	ทำให้ รู้รอบ อริยสัจข้อที่ ๑
ใช่หรือไม่ ?	

ตอบ ใช่แล้ว เมื่อภาวนาอริยมรรคมีองค์ ๘ บริบูรณ์ ก็ย่อมรู้รอบว่า
กาย ใจ สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ คือ เป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้

จึงไม่มีความอยากได้ทุกซ์ ไม่มีความอยากได้ชั้น ๕ ใด ๆ
ก็ยอมทำให้บรรลุถึง ความดับทุกซ์ คือ เห็นแจ้งว่า..
ความดับตัณหาโดยไม่เหลือ นั่นแหละ คือ ความดับทุกซ์
(ทุกฺขนิโรธ)

ถาม อะไรวะ!! ทุกซ์ แปลว่า เป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ ? ใช่หรือ?

ตอบ อ้าว!! คุณยังเข้าใจผิด คิดว่าทุกซ์เป็นภาษาไทยหรือ?
คุณจึงไม่คิดจะรู้ให้ถูกต้องว่าทุกซ์ แปลว่าอะไร ใช่มั๊ย ?

ถาม อ้าว ! ทุกซ์ไม่ใช่ภาษาไทยหรือ! แล้ว ทุกซ์เป็นภาษาอะไร?

ตอบ นี่..นี่..นี่..เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการเข้าใจผิดในคำสั่งสอน
ของพระพุทธองค์ คือการเข้าใจผิดว่าภาษาบาลีเป็นภาษาไทย
จึงรู้ไม่ชัด ปฏิบัติไม่ตรง จึงไม่รู้แจ้ง แท้จริงตลอดความดับทุกซ์
คำว่า “ทุกฺข” เป็นภาษาบาลี เขียนแบบไทยว่า ทุกซ์

ทุกซ์ แปลว่า เป็นอยู่ยาก

ถ้ามันทุกซ์มากๆ ก็ เป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ (เป็นทุกซ์ลักษณะ

ถาม ยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้ไหม ?

ตอบ ยืนบนทรายร้อน ๆ เป็นอยู่อย่างเดิมยาก ใช่ไหม ?

ถ้ายืนบนก้อนถ่านไฟ จะเป็นอยู่ยาก หรือเป็นอยู่ไม่ได้เลย?

ถาม แน่นอน การยืนบนก้อนถ่านไฟ ต้องทุกซ์มากๆ

จึงยืนอยู่อย่างเดิมไม่ได้... อ้อ! เข้าใจแล้ว !

ถ้าสิ่งใดมีทุกซ์ลักษณะ สิ่งนั้น ย่อมเป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้

ถ้าสิ่งใดเป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ สิ่งนั้นก็ เป็นทุกซ์

ถ้าอย่างนั้น สิ่งใดไม่เที่ยง (อนิจจัง) สิ่งนั้นก็ เป็นทุกซ์ละสิ ?

ตอบ ใช่แล้ว สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นก็เป็นอย่างเดิมไม่ได้

หรือ สิ่งใดเป็น อนิจจัง สิ่งนั้นก็ เป็นทุกขัง

สิ่งใด เป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ สิ่งนั้นจึงไม่เป็นอัตตาใจ(อนัตตา)

ถาม อ้อ! ชั้นธ ๕ เป็นทุกข คือเป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ อย่างนี้เอง

แสดงว่าคำว่า ทุกข ไม่ได้มีความหมาย แคบ ๆ แค่ทุกขกาย

ทุกขใจ ใช่ไหม ?

ตอบ ใช่ ทุกขกาย เป็นเพียงทุกขเวทนา

และ ทุกขใจ ก็เป็นเพียงโทมนัสเวทนา

ทั้ง ๒ ทุกขนี้เป็นแค่ เวทนา(ความรู้สึก)เท่านั้น

ทั้ง ๒ ทุกขนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งในทุกขอริยสัจ

ถาม ทุกขในอริยสัจ มีมากกว่านี้หรือ ? มีอะไรบ้างล่ะ ?

ตอบ ทุกขในอริยสัจ มี ๗ กลุ่มใหญ่ (หรือ ๑๑ กลุ่มย่อย)

๑. ความเกิด ก็เป็นทุกข

๒. ความแก่ ก็เป็นทุกข

๓. ความตาย ก็เป็นทุกข

๔. ความโศก - ความรำไรรำพัน - ความทุกขกาย

- ความทุกขใจ - ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข

๕. ความประสพกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข

๖. ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข

๗. มีความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข

สรุปแล้ว ชั้นธ ๕ ชนิดที่เป็นที่เกิด ที่ตั้ง ของการเอามายึด
มันถ้อมมันหรือ อุปาทานชั้นธ ๕ นั้น เป็นทุกข์เล็ก ๆ น้อย ๆ
เป็นเพียง เศษเสี้ยวหนึ่ง ของทุกข์ทั้งหมดโลก คือชั้นธ ๕

ถาม อ้าว ชั้นธ ๕ กับ อุปาทานชั้นธ ๕ ไม่เหมือนกันหรือ?

ตอบ ไม่เหมือน...โลกทั้งโลกแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม หรือ ๕ ชั้นธ ซึ่ง
ล้วนเป็นทุกข์คือเป็นอยู่อย่างเดิมไม่ได้ และไม่เป็นอรรถาใด ๆ
(อนัตตา)

ชั้นธ ๕ หมายถึงชั้นธ ๕ ทั้ง ๑๑ ประเภทได้แก่...

๑. ชั้นธ ๕ อดีต	๒. ชั้นธ ๕ อนาคต	๓. ชั้นธ ๕ ปัจจุบัน
๔. ชั้นธ ๕ ภายใน	๕. ชั้นธ ๕ ภายนอก	
๖. ชั้นธ ๕ หยาบ	๗. ชั้นธ ๕ ละเอียด สุขุม	
๘. ชั้นธ ๕ เลว	๙. ชั้นธ ๕ ดี ประณีต	
๑๐. ชั้นธ ๕ ไกล	๑๑. ชั้นธ ๕ ใกล้	

ส่วน อุปาทานชั้นธ ๕ หมายถึง ชั้นธ ๕ ชนิดที่น่ารัก น่าชื่นชม
จึงเป็นที่เกิด เป็นที่ตั้งของการเอามายึดมันถ้อมมัน(เป็นที่เกิดอุปาทาน)

ถาม อืม!เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นิดหนึ่ง
ขอถามเรื่องตัณหา ที่แปลว่า ความอยากได้ เป็นเหตุเกิดทุกข์
เราจะอยู่ในโลกนี้อย่างไร ถ้าไม่ให้ความอยากได้ ...นะ?

ตอบ ความอยากได้มี ๒ อย่าง คือ
ความอยากได้ที่เป็นเหตุเกิดทุกข์ และ

ความอยากได้ที่ไม่เป็นเหตุเกิดทุกข์

ถาม ความอยากได้(ตัณหา)ที่เป็นเหตุเกิดทุกข์ มีลักษณะอย่างไร ?

ตอบ ความอยากได้ที่เป็นเหตุเกิดทุกข์ มีลักษณะ ๓ คือ

๑. ความอยากได้ที่ทำให้เกิดความมี ความเป็น
๒. มีความติดใจเพราะเพลินเพลิน
๓. มีความเพลินยั้งในสิ่งนั้น ๆ

ถาม ความอยากได้ที่ไม่เป็นเหตุเกิดทุกข์ มีลักษณะอย่างไร?

ตอบ อ้าว ยังไม่รู้อีก ! ก็คำว่า“ความอยาก”นั้นเป็นคำทั่วไปที่ใครๆ ก็ต้องใช้พูดเมื่อมีความต้องการจะทำอะไร แต่ถ้าความอยากนั้น**ไม่มี**ลักษณะ ๓ อย่างข้างต้น ก็เป็นไม่เป็นเหตุเกิดทุกข์

ถาม ความอยากได้ที่เป็นเหตุเกิดทุกข์ มีกี่อย่าง ?

ตอบ ความอยากได้ที่เป็นเหตุเกิดทุกข์

บาลีว่า ตัณhamิ ๓ อย่าง ได้แก่....

⊗ ความอยากได้วัตถุ ๕ (กามตัณหา) คือ

- ☛ ความอยากได้รูปที่ถูกต้อง ☛ ความอยากได้เสียงที่ถูกต้อง
- ☛ ความอยากได้กลิ่นที่ถูกต้อง ☛ ความอยากได้รสที่ถูกต้อง
- ☛ ความอยากได้สัมผัสสากกายที่ถูกต้อง

⊗ ความอยากมี อยากเป็น (ภวตัณหา)

⊗ ความอยากไม่มี อยากไม่เป็น (วิภวตัณหา)

ถาม ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คืออะไร?

ตอบ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ โดยที่อริยมรรคข้อที่๑ คือ

สัมมาทิฐิ (รู้ริยสัจ ๔) มีความสำคัญมากที่สุด

ต้องมีก่อนด้วย ครั้นเมื่อมีสัมมาทิฐิ บริบูรณ์แล้ว

ก็จะทำให้อริยมรรคข้อที่เหลือบริบูรณ์ไปด้วย

ถาม อ้อ..ด้วยเหตุนี้เอง บัณฑิตจึงหมายถึงผู้รู้ริยสัจ ๔ ใช่ไหม?

ตอบ ใช่แล้ว...

ถาม บัณฑิตใหม่ ที่สังคมไทยต้องการ ต้องรู้เรื่องอริยสัจ ๔ ไหม?

ตอบ ไม่ว่าจะเป็นบัณฑิตใหม่ หรือ บัณฑิตเก่า ถ้าดำเนินชีวิตอยู่

แล้วเป็นเหตุให้เกิดทุกข์แก่ตนบ้าง แก่ผู้อื่นบ้าง ก็ไม่ควรจะ

เรียกว่าเป็น ผู้รู้ความดับทุกข์ หรือ บัณฑิต นะ จริงมั๊ย

ดังนั้น ใครก็ตามที่ต้องการพ้นทุกข์ก็ควรรู้เรื่อง

อริยสัจ ๔ เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสว่า ผู้ใด กล่าวว่า

เราไม่รู้แจ้งอริยสัจ ๔ ด้วยตนเอง (ตรัสรู้) ตามเป็นจริงแล้ว

จักกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบดังนี้ ข้อนี้นี้ มิใช่ฐานะที่จะมีได้

อุปมาเหมือน ผู้ที่กล่าวว่า เราไม่สร้างเรือนชั้นล่าง

แต่เราจะสร้างเรือนชั้นบน ดังนี้ ข้อนี้นี้ มิใช่ฐานะที่จะมีได้

ถาม พระพุทธองค์ ทรงให้ความสำคัญกับอริยสัจ ๔ แค่ไหน?

ตอบ มาก ๆ ๆ ๆ

ถาม พระพุทธองค์ ทรงสอดแทรกเรื่องอริยสัจ ๔ ไว้ในธรรมะหมวดอื่นหรือไม่?

ตอบ แน่นนอน ! พระพุทธองค์ทรงมี พระปัญญาล้ำเลิศสุดยอด จึงทรงสอดแทรกเรื่องอริยสัจ ๔ ไว้ในธรรมะหมวดต่างๆ มากมาย ขึ้นอยู่กับปัญญาของผู้ศึกษาว่าจะสังเคราะห์ธรรมทั้งหลายเข้าในอริยสัจจ์ ข้อใด

ถาม มีหลักธรรม อะไรให้บัณฑิตต้องศึกษาอีกมั๊ย ?

ตอบ หลักธรรมดี ๆ ที่พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้มีมากมาย ล้วนแต่มีประโยชน์ ก่อให้เกิดความสุขความเจริญ รุ่งเรือง เมื่อมีโอกาส ก็ควรจะศึกษา และปฏิบัติตาม เช่น ฆราวาสธรรม สังคหวัตถุ พรหมวิหารธรรม บุญกิริยาวัตถุ มงคล ๓๘ ... ฯลฯ

อารามภิกขุณี

มีโรธาราม: 127 หมู่ 6 ต.ดอยแก้ว อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ โทร. 08-4804-2040
สุทธจิตต์: 88/1 หมู่ 9 ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ โทร. 08-1205-5416